

een loopje
enoeë is.
Jonker eens
dan Ro-

ler rede in
: „alles is
ekt hij daar-
lat van een

o, hoe voor-
iet opzetten,
zeer ernstig

t een goede
t dan: „ook
ukers- en de
Gods. maar

barbier, stel-
mpan van
ntmoet dus
rband stap
ds.

a ordinantie
en, hij is in
loopt even
bakker, en
inantie voor
n, welk een

it heeft, om
banden even
e confes-
telkens be-
enis van de
Woord Gods
or Zijn kerk
k geval bui-
ar niet past,
d te begrij-

er bekwame,
methode erg

j weer zoo'n
e wordt dat

idig. Wij re-
dialectisch.
er naar het
of in huis.
ik wil het
zegt: dat is
maar niet

t doen, mijn-
.....
ialectici zijn

alle dag aan
anders, zegt
t leven. Nu
ur Jourdain:
n en ik wist

uit de stu-

in heel ons
al en totaal.
ir Popma er
elijdenis der
telijk gebied
meente zich
wat zijn dat
r het strekt
n het Chris-

om z.i. niet
als aangaan-
s behoort in

let kerkelijk
n het chris-

lijke symbo-
ld zijn voor

s nu de dia-
ne leven ook

telkens.
elk levens-

tificatie.

ar een woord
e zelden, dat
plaats vinden
juist: 't zal
s. K. S.

terrein heeft een eigen confessie en daar breekt hij
toch de eenheid van belijden voor gansch het leven.
dan antwoordt men: lees even verder, daar staat het:
de kerkelijke belijdenis is centraal en totaal. —

En als hij dan zegt: dus geldt mijn belijdenis, de
belijdenis van de kerk voor heel het leven, in alle
levensverband, ik kan er nergens maar iets van mis-
sen, dan antwoordt men: neen toch, want uw kerk-
lijk belijden is ruimer, het geeft meer dan hij buiten
de kerk behoeft. Bijv. uw visie op de sacramenten,
d.w.z. uw belijden daaromtrent, heeft niets te maken
met uw bedrijf, en voorts: uw bedrijf vraagt toch
meer, dan dat hij alleen belijdt.

Gij zult antwoorden: ik moet als schoenmaker
schoenen maken leeren en als barbier barbiëren, dat
is waar, maar mijn schoenmakerij en mijn bakkerij
hebben heel wat te maken met mijn visie op den
doop.

Ik leerde dat van Wormser, die zei: leer het volk
zijn doop verstaan en het is gered. En hij ging toen
in de leerschool van zijn Heiland, en Heere, Die slechts
één opdracht had voor Zijn kerk: predik het Evan-
gelie en doop in den Naam van den Drieënnigen God.

En daarop rustte straks heel de Christelijke we-
reld, de Christelijke cultuur, de kerk en de school en
de vrije schoenmakerswinkel en barbierswinkel en al
mijn vrijheid en heel mijn leven, want ik heb den rijk-
dom van het Verbond verstaan.

Maar — mijn plaatsje is wel weer vol. Dus tot vol-
gende week.

Met hartelijke groet en heilbede, uw toegenegen
MARNIX.

Een recensie over het boek van Dr Smilde.

Neen, we hoeven in ons blad niet te zeggen, welk
boek we bedoelen als we over „het boek van dr Smilde”
spreken!

We weten ook hoe dat boek in het kamp van onze
synodalen met een vreugdegejuich is begroet! Het
was „je van het” over het dogmatische conflict.

Merkwaardig snel veratomde evenwel het gejubel.
Waarom?

Wel, het boek was in deze situatie veel te open-
hartig en te eerlijk! Het zei zóó maar, zonder eenige
camouflage, wat het gouden hart is van de synodale
wijsheid omtrent het verbond. Het besteedde zijn hon-
derden bladzijden om het gereformeerde kerkvolk
duidelijk te maken, dat de doop verzegeling is van
„voorhanden genadebezit” en dat dát nu als goddelijke
waarheid door de gereformeerde
kerken was vastgesteld!

Bovendien rees hier en daar onmiddellijk de zeer ge-
gronde argwaan over de historische objectiviteit van
den auteur. Prof. Berkouwer gaf maar een zeer ma-
gere en zeer gereserveerde recensie in het „Gerefor-
meerd Weekblad”. Heel wat anders dan de kinderlijk-
dankbare feestjubel waarmee prof. Dijk het boek
opende.

Nu is er dezer dagen wéér een recensie verschenen
over dit boek.

En wel van ds Woelderink in „Eenigheid des ge-
loofs”.

Ieder, die dat hoort zal uitermate benieuwd zijn
naar diens oordeel.

Bovendien zal hem interesseeren wat het blad, waar-
in ds De Graaf, ds Van Teylingen, dr Schippers en
anderen uit der synodocraten leger schrijven, over dit
dogmatische evenement oordeelt.

Men hoore.

De Woelderink zegt dat hij het boek met groote
belangstelling ter hand nam omdat het van groote be-
lezenheid getuigt en van bijna alle vooraanstaande
Gereformeerden uit de laatste eeuw vertelt, hoe zij
over verbond en doop dachten en schreven.

Maar, zegt ds Woelderink

Ik moet eerlijk zeggen, dat zelden de lezing van een
boek mij zoo teleurgesteld heeft. Wanneer ik niet op
mij genomen had om een recensie en boekbespreking te
wijden aan dit werk, zou ik waarschijnlijk de lezing
niet voltooid hebben.

Waarom ds Woelderink zoo teleurgesteld was, ver-
telt hij vervolgens.

Vooreerst omdat de wijze van samenstelling heel-
lemaal niet deugt.

Dr Smilde geeft ons niet een dogmatische, ook een
dogmenhistorische studie over het bekende onderwerp;
zelfs kan men niet zeggen, dat het allereerst een histo-
risch overzicht is van den gevoerden strijd. Hoofddoel van
het werk was een oratio pro domo te schrijven, een ver-
dediging van de besluiten de de Geref. Kerken hebben
genomen in verbond en doop. Daarom en daarom alleen
heeft hij zich in de historie verdiept.

In „Rondom 1905” was een poging gedaan om aan
te toonen, dat de beslissingen van 1905 niet liggen
in de lijn van de „vaders der Scheiding”. Is dit oor-
deel juist, dan moet men concluderen, dat de Geref.
kerken de lijn der vaders verlaten hebben.

Dit nu heeft dr Smilde allereerst gedreven tot een
historisch onderzoek van wat de laatste honderd jaar in
de Geref. Kerken — ik reken daartoe thans ook de
kerken der scheiding van 1834 — over verbond en doop
is geleerd.

Daarom gaat het er in dit werk niet om de juistheid
van de genomen dogmatische beslissingen te toetsen of
te staven. Dr Smilde bedoelt aan te toonen, dat de Geref.
Kerken met deze beslissingen geen verraad aan de his-
torie hebben gepleegd, maar dat altijd onder hen zoo ge-
leerd is geworden.

Het gevolg van deze beperkte en oppervlakkige
doelstelling van dit boek is nu, dat het waarschijnlijk
alleen in de Geref. Kerken lezers zal vinden.

Want zij die niet tot haar behooren, zijn allereerst ge-
interesseerd bij de waarheidsvraag en daarom
hebben velen den gang van zaken in de Geref. Kerken
met intense belangstelling gevolgd. De waarheidsvraag
komt in dit boek echter zoo af en toe een weinig om de
hoek kijken; werkelijk aan de orde komt zij niet. Daar-
om noemde ik dit werk een oratio pro domo en alle ge-
breken, die zulk een werk aankleven, kan men in dit
boek terugvinden.

Met dit laatste bedoel ik niet te zeggen, dat de schrij-
ver slechts een citatenspel speelt. Voor zichzelf is hij b.v.
overtuigd, dat de vaders der scheiding in beginsel nooit
anders geleerd hebben dan wat nu in de Geref. Kerken
wordt geleerd. En ook ik ben overtuigd, dat het niet
moelijk valt bij hen de lijn aan te wijzen, waarin zij
leerlingen blijken te zijn van de scholastieke ontwikke-
ling der theologie in de zeventiende en achttiende eeuw.
Maar daar staat tegenover, dat daarmee niet alles ge-
zegd is, dat zij in hun tijd in verband met de omstandig-
heden, waaronder de vragen aan de orde kwamen, ge-
tracht hebben een eigen kerkelijk gerechtvaardigd
standpunt in te nemen en dat dan plotseling soms een
heel andere gedachtengang doorbreekt. Een dergelijke
tweelachtigheid getuigt niet tegen hen. Zoo gaat het
toch altijd als men beproeft nieuwe posities in te nemen.
Men schudt de scholastieke ontwikkeling der theologie
niet in een keer van zijn schouders.

Ds Woelderink spreekt dan als zijn oordeel uit, dat
dr Smilde en de schrijvers van „Rondom 1905” beide
gelijk hebben, als zij zich op de vaders der scheiding
beroepen.

Ik zou daartegen willen opmerken:

a. dat „Rondom 1905” zich niet over de vaders der
scheiding uitspreekt, wel over Helenius de Cock en
zijn school.

b. dat de vaders der scheiding en ook hun nazaten
in het tweede en derde geslacht er nooit aan dach-
ten de in geding zijnde scholastieke constructies in
een leerstelling vast te leggen en als goddelijke waar-
heid kerkelijk uit te venten.

Ds Woelderink teekent dan de situatie in de oude
afgescheiden kerken als volgt:

We hebben hier met het begin van een nieuwe ont-
wikkeling te doen. Wanneer ons deze nieuwe ontwikke-
ling geschetst ware geworden in haar gebrokenheid en
in de poging om op grond van Schrift en belijdenis weer
tot een nieuw inzicht te komen in de aanhangige vragen,
zou de belangstelling daardoor eerder gewekt zijn dan
nu men tracht door allerlei citaten vast te stellen, dat
men van de lijn, door hen getrokken, niets is afgeweken.
Dat zou alleen zin hebben, wanneer men aangewezen en
bewezen had, dat er slechts van één ongebroken
lijn bij hen sprake is.

Wie „Om het hart der reformatie” las in ons blad
heeft van deze stelling eigenlijk reeds een illustratie
ontvangen.

Een volgend bezwaar tegen Smilde's boek acht ds
Woelderink:

Het groot aantal theologen, uit wier geschriften hun
leer van doop en verbond naar voren wordt gebracht.
Daar ligt iets vermoelends in, vooral als hun getuigenis
zoo eensluidend is en zij leerlingen blijken te zijn van
dezelfde school. Heeft dit groot aantal zin? Hebben al
deze menschen een zekere autoriteit in de Geref. Kerken
of is het enkel de bedoeling te laten zien, hoe vele men-
nen met 'n klinkende naam zich b.v. bij Kuiper hebben
aangesloten? Wie het om de waarheidsvraag te doen is,
zegt altijd weer bij en onder de lezing: we komen hier
niet verder; het schijnt, dat het aantal beslist. Natuur-
lijk wordt een groote plaats ingeruimd voor Kuiper en
Bavinck. Aan ieder wordt zelfs een vijftigtal bladzijden
gewijd. Maar we worden er weinig wijzer van. Het is
meer een fotografische weergave van hun leeringen dan
'n schets van de ontwikkeling hunner gedachten en de
plaats, die de gedachten over verbond en doop in het ge-
heel van hun theologie innemen. Al lezende zegt men
bij zichzelf: ja zeker, dat en dat heb ik ook bij hen ge-
lezen; dat is op zichzelf niets nieuws, maar wat is de
beteekenis en de draagkracht van zulke uitspraken?
Wat zit daar achter en waartoe moeten dergelijke stel-
lingen leiden? Maar dan heb ik weer vergeten de doel-
stelling van dit boek om de leden van de Geref. Kerken
een hart onder de riem te steken door hen te overtuigen,
dat hun vaders en grootvaders precies hebben gedacht
en gesproken als thans de Synode in haar leerbeslissin-
gen heeft gedaan.

En onwillekeurig legt men dan een oogenblik het boek
ter zijde.

Die opmerking over het hart-onder-de-riem steken
is kostelijk en waar. Je voelt zoo, dat onze synodale
broeders dat noodig hebben. Want ze leggen met hun
reeks leeruitspraken maar heel weinig eer in, niet
bij anderen en niet bij hun eigen „onder-ons”. Mea
hoort daarover op zijn hoogst spreken in den toon
van: we kunnen het wel aanvaarden! Er is toch niets
tegen!

En dan dat oordeel over wat Smilde over Kuiper
en Bavinck schreef!

Prof. Dijk oordeelde, dat Smilde's expose van Kuy-
per's gedachten „behoort tot het beste wat tot dus-
ver over dezen grooten reformator geschreven werd”.
Naar de vaste overtuiging van ds Woelderink zal
Smilde's boek

in de toekomst niettegenstaande het omvangrijke
werk, dat er aan besteed is, geheel op den achter-
grond raken. De methode van samenstelling en de doel-
stelling van het boek zijn daarvan de oorzaak. Aan den
dieperen achtergrond van de vragen, waarom het in de
strijd gaat, is ternauwernood geraakt. Wanneer men
ziet, hoe de schrijver met begrippen en uitspraken van
Kuiper opereert en anderen daarmee laat opereeren,
komt hij iemand, die niet tot de Gereformeerde Kerken
behoort, gedurig de vraag naar voren: zou men nooit
behoefte hebben om deze begrippen eens op hun schrif-
tuurlijkheid te toetsen? En dan moet men zeggen: neen,
de schriftuurlijkheid daarvan schijnt even vast voor hen
te staan als die van de belijdenisgeschriften. Daarom is
het voor mij zeker, dat in het verzet tegen de gedachten
der bezwaarden een geweldig stuk traditie schuilt. De
vrees, dat men der traditie niet getrouw zou zijn, doet
de vrees opkomen, dat mogelijk de grond zelf onder de
kerken der scheiding zou gaan wankelen.

Ds Woelderink merkt dan op, dat dr Smilde heel
goed weet waar de geschilpunten liggen! Het ging
trouwens in alle kwesties over maar één kwestie:
schriftuurlijke waarheid contra
scholastieke constructie. En daar-
tusschen zal de strijd gaan zolang het schriftuur-
lijke inzicht de overhand niet verkreeg.

Maar het ellendige in het boek van Smilde is, dat
het die geschilpunten heelemaal niet peilt en er zich
met een dooddoener van afmaakt!

Als voorbeeld noemt ds Woelderink wat dr Smilde
op pag. 338 schrijft.

Hij schrijft daar, dat de bezwaarden niet loochenen,
dat Gods verkiezende en wederbarende genade ons tot
het geloof moeten brengen. Maar, zoo laat hij volgen
(en het gespatieerde is van hem): op de verbonds-
opvatting heeft dat geen invloed. Deze
opvatting is volkomen ad rem. Een van de punten van
strijd concentreert zich op de vraag, of de leer der
verkiezing de andere leerstukken beheerschen en vormen
mag.

Hier was alle aanleiding geweest om een oogenblik
dieper op dit punt in te gaan, want het is van ingrijpen-
de beteekenis. En indien de schrijver zoo enkele van de
voornaamste punten uit den strijd had genoemd, al ware
het maar een vijftal en ons telkens had doen zien, wat
in die eeuw van strijd van weerszijden ten opzichte van
die punten geleerd is, dan hadden wij 'n interessant boek
gekregen en was ook voor degenen, die nog niet weten
waar het eigenlijk over gaat, duidelijk geworden van hoe
grootte beteekenis de dogmatische vragen zijn, die hier
aan de orde worden gesteld. Maar de methode en de
doelstelling van het boek hebben dit verhinderd. Het
geschilpunt, dat werkelijk, van diepzinnigen aard is
wordt, men vergeve mij de uitdrukking, met een dood-
doener afgedaan. „Er is maar één, breed opgevat uit-
wendig verbond, wij mogen geen onderscheid maken
tusschen wezen en verschijning des verbonds”. Met dezen
eenen zin, waarmee de schrijver bedoelt 't standpunt der
bezwaarden weer te geven wordt heel dit vraagstuk ter
zijde geschoven en tal van eenvoudige lezers zullen
denken, dat het daarmee behandeld en weerlegd is.
Maar wie nadenkt weet, dat dit een dooddoener is, die
alleen den oppervlakkigen lezer in de hand doet klappen
en doet zeggen: zie zoo, daar kunnen de bezwaarden het
voorloopig mee doen.

Om twee redenen acht ik een dergelijke opmerking —
en het boek is vervul — van dergelijke redeneeringen —
een dooddoener. Ten eerste omdat de gedachten van den
tegenstander worden weergegeven in een formuleering,
die niet van hem is, maar juist van de zijde der Geref.
kerken afkomstig. De formuleering is dan van dien aard,
dat ze reeds als een veroordeeling dienst doet, nog voor-
dat de zaak behandeld is. Ik heb thans het oog op het
woord uitwendig. Er zullen weinig bezwaarden zijn,
die deze formuleering voor hun rekening nemen. Dit
zou b.v. een van de vijf punten kunnen zijn, die dieper
hadden moeten worden besproken en vanuit de bespre-
kingen in de vorige eeuw toegelicht n.l. het schema uit-
wendig-inwendig toegepast op het verbond. Want dit
schema komt juist van den kant van dr Smilde en zijn
geestverwanten. En het spreekt van zelf, als men dit
schema aanvaardt, evenals 't onderscheid tusschen wezen
en verschijning van het verbond, dat het dan een alge-
heele veroordeeling inhoudt, als men van iemand kan
zeggen, dat hij slechts een uitwendig verbond leert.
Maar deze typeering is ten opzichte van den tegenstan-
der er totaal naast. Ik voor mij ontken ten stelligste,
dat in de leer van het verbond, zooals ik die in HET
DOOPSFORMULIER heb voorgesteld, van een uit-
wendig verbond kan en mag worden gesproken. 't Kan
en mag niet van wege de werkelijkheid en de waarach-
tigheid van de beloften Gods in het verbond. En ik meen,
dat dit ook de gedachte is van de meeste bezwaarden.
Door de methode van behandeling, die dr Smilde toe-
past, krijgen de lezers niet een juiste kijk op den stand
van vragen, die in geding zijn. Dat zal zich later op een
geduchte wijze wreken.

De tweede reden waarom ik meende van een dood-
doener te mogen spreken, is deze. De eigenlijke kloof
komt even aan de orde in opmerking, dat de bezwaarden
hun verbondsoopvatting niet willen laten beheerschen en
vervormen — men zou ook kunnen zeggen misvormen —
door de leer der verkiezing. Maar de schrijver ver-
mijdt het angstvallig op dit geschil in te gaan. Hij
schuift heel de vraag ter zijde met zijn opmerking over
het uitwendig verbond. Waarom men deze over-
heersching van de verbondsoopvatting door de verkie-
zingsleer niet wil, deelt hij zijn lezers niet mede. De ver-
derfelijkheid van dit standpunt blijkt z.l. genoeg uit de
leer van een uitwendig verbond, die daaruit volgt.

In de Dordtsche leerregels heeft de kerk der reformatie